

одним поверхом, розібравши всі аттики та парапети над вінцевим карнизом і не відновивши їх на новій висоті. Найбільшої шкоди було завдано безпосередньо фасаду, коли його разом з усім декором брутално замазали фарбою, порушивши сприйняття ліплення та відкритого мурування стін, яке проглядається у місцях, де фарба облущилася. Ще більше погіршують вигляд споруди численні засклені різноманітним чином балкони.

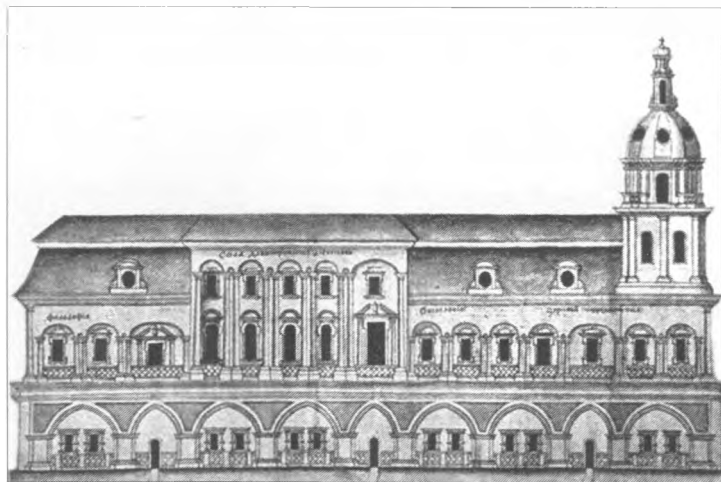
Сковороди Григорія

Сучасна вулиця Григорія Сковороди бере свої витoki від вулиці Микільської, яка була відома з XVIII століття і пролягала від сучасної Контрактової площі вздовж стін Братського монастиря. Свою назву вона одержала від церкви Миколи Набережного, яка і по сьогодні стоїть недалеко від Дніпра. Як і решта подільських вулиць до 1811 року, Микільська була звивистою. Після катастрофічної пожежі та перепланування Подолу Микільська стала майже прямою за своїм трасуванням. У 1869 році вулицю перейменували (або, скоріше, її назву було уточнено) на Набережно-Микільську. Сучасна назва, на честь українського філософа XVIII століття Григорія Сковороди, існує з 1973 року. Випадковим таке перейменування назвати не можна, адже саме на цій вулиці Сковорода навчався у Києво-Могилянській академії. Неподалік від місця, де вулиця виходить на Контрактову площу, в 1977 році споруджено пам'ятник філософу. Попри всю повагу до видатного українського гуманіста, вважалося б більш доцільним повернути стару назву — Набережно-Микільська.

№ 2 Серед барокових будівель Києва, які дають нам уявлення про забудову міста XVII — XVIII століть, ця споруда посідає почесне місце. Старий (Мазепин, конгрегаційний) корпус Києво-Могилянської академії — унікальна пам'ятка українського зодчества часу козацької держави. У його архітектурі чітко простежуються європейські мотиви, які були притаманні спорудам освітніх закладів та палаців тих часів. Водночас тут яскраво проявилися характерні лише для українського барокового мистецтва форми, що

загалом дає нам уявлення про українське бароко як складову європейського мистецтва. Невипадково, як ми побачимо, в наступні століття цю архітектуру намагалися всіляко знищити.

Історія споруди починається із 1703 року, коли на кошти Гетьмана Івана Мазепи було закладено двоповерховий будинок Академії. 1704 року роботи були завершені. Споруда мала стриманий декор у дусі ренесансу. Її архітектурною родзинкою були відкриті галереї на першому і другому поверхах південного (внутрішнього) фасаду з колонами тосканського ордера.

Вигляд Старого корпусу Києво-Могилянської академії (південний фасад) у 30–40-х рр. XVIII ст.

вул. Григорія Сковороди, 2 у 2018р.
Вигляд з двору

вул. Григорія Сковороди, 2 (вуличний фасад)
у 2018 р.

У 1739 році будинок був капітально реконструйований за проектом Й. Шеделя. Тоді другий дерев'яний поверх було замінено мурованим, центральна частина споруди одержала ще й третій поверх. Зі східного боку на другому поверсі було зведено Благовіщенську церкву, яку вінчав двоярусний барабан, оперезаний колонадою тосканського ордера та грушоподібною банею з люкарнами. Весь об'єм вкривав розкішний бароковий дах із заломом та люкарнами. Південний та північний фасади декорувалися лиштвами та сандриками з ліпленням навколо вікон, пілястрами тощо. Так само прикрашався західний фасад, який виходив на площу. Композиційним ядром усієї архітектури будівлі залишався не північний фасад, який виходив на вулицю, а південний — звернений у двір Академії та монастиря. Він мав аротні галереї, які надавали всій споруді неймовірної ажурності й монументальності одночасно. У середині та наприкінці XVIII століття гонтовий дах було замінено бляшаним та розширено третій поверх у бік Благовіщенської церкви. Біда спіткала пам'ятку 1811 року, коли вона разом з усім Подолом опинилася у полум'ї грандіозної пожежі. Під час відбудови у 1824 році за проектом А. Меленського споруда була істотно змінена, а, простіше сказати, її архітектура була значно спрощена. Дах із заломом не відновлювали, а замінили звичайним. Було кардинально змінено церковну баню. Барабан став приземкуватим і нижчим за попередній, сама баня набула простих форм, притаманних провінційному класицизму. Водночас арки галереї першого поверху було зміцнено додатковими пілонами, які не додали ажурності композиції. У 1863 — 1864 роках за проектом П. Спарро було закладено вікна та галереї другого поверху, з фасаду споруди зникли ліплені лиштви та сандрики. Невдовзі, у 1872 році, було замуровано так само і галерею першого поверху. Сьогодні ще можна бачити контури колон та арок обох поверхів, які дають нам уявлення про минулу красу всієї споруди. Граціозна барокова архітектура будинку була позбавлена своєї витонченості та монументальності. Наприкінці XX століття комплекс відродженої Києво-Могилянської академії потроху почали реставрувати. Реставратори вирішили відновити баню Благовіщенської церкви, однак роботи обмежилися лише відновленням форм самої бані, у той час як барабан залишився зразка 1824 року. Сподіваємося, що врешті-решт весь корпус буде повною мірою відреставровано у формах розквіту архітектури пам'ятки — 30 — 40-х років XVIII століття.

вул. Григорія Сковороди, 5 у 2018 р.

№ 5 Невеличкий двоповерховий флігель було зведено наприкінці XIX сторіччя у цегляному стилі. Головний фасад споруди (всього на три вікна) набагато вужчий за бічні (на сім вікон). Ця особливість, а також характерні елементи цегляного декору, дуже подібні до тих, що має флігель по вулиці Інститутській, 19. Можливо, їх споруджував один архітектор. У 1945–1946 роках флігель надбудували одним поверхом. Зайве казати, що у ті жахливі повоєнні часи, коли у зруйнованому Києві катастрофічно бракувало придатних для житла будівель, така надбудова робилася без декоративних елементів. Тим більше дивує той факт, що під час реконструкції було збережено аттик та тумби парапету над вінцевим карнизом. Їх не розібрали, а «вмонтували» у новий фасад. Таке рішення заслуговує на повагу. Аби поліпшити сприйняття цих збережених елементів, їх варто було б виділити іншим кольором на тлі надбудови.

№ 17-в Триповерховий прибутковий будинок кінця XIX століття має досить своєрідне оздоблення фасаду як для неоренесансу. Тут ми спостерігаємо відхід від шаблонів у проектуванні архітектурної композиції споруди та своєрідність ліпленого декору. Фасад має асиметричну композицію, а алебастрові прикраси досить рясно вкривають його поверхню. У 2000–2003 роках, коли поруч звели великий офісний центр «Поділ Плаза», цей будиночок, на щастя, не знесли, як зробили з іншими спорудами по сусідству. Будівлю реконструювали теж під офіси. Її надбудували мансардою з пристойного покрівельного матеріалу. Позитивним моментом є відсутність кондиціонерів та зашкленних балконів, негативним наслідком стало майже повне знищення фронтона над вінцевим карнизом з метою влаштування аттика з вікном на цьому місці.

вул. Григорія Сковороди, 17-в у 2018 р.